

Borås kommun

boras.stad@boras.se

Rektorn vid Svaneholmskolan

hakan.lundberg@boras.se

Beslut för grundskola

efter tillsyn av Svaneholmskolan
i Borås kommun

Tillsyn i Svaneholmskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Borås kommun under våren 2013. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Svaneholmskolan besöktes av Skolinspektionen den 21 februari och 27 mars 2013.

Fakta om skolan

Svaneholmskolan tillhör stadsdelen Väster i Borås kommun och är belägen i samhället Svaneholm strax väster om Viskafors, cirka 15 kilometer utanför Borås. Enligt skolans uppgifter omfattar verksamheten 22 elever i förskoleklass och 80 elever i årskurserna 1-6 i grundskolan. Eleverna är uppdelade i en förskoleklass och fem klasser för årskurserna 1-2, 3, 4, 5 och 6. Skolans pedagoger är organiserade i ett arbetslag med två arbetslagsledare. Rektorn för Svaneholmskolan är även rektor vid Kinnarumma skola.

Kunskapsresultat:

Enligt de uppgifter som Svaneholmskolan lämnat till Skolinspektionen bedömdes 77 procent av eleverna i årskurs 3 nå kunskapskraven för godtagbara kunskaper i såväl svenska som matematik, naturorienterande och samhällsorienterande ämnen för läsåret 2011/12. I både svenska och matematik innebär detta något lägre resultat jämfört med läsåren 2010/11 och 2009/10. Skolverkets uppföljningsstatistik över resultaten i de nationella ämnesproven i årskurs 3 läsåret 2011/12 visar att resultaten varierar mellan olika delprov, både i matematik och svenska. Mellan 56 och 94 procent av eleverna bedömdes uppnå kravnivån på de olika delproven i svenska. Lägst var resultatet på delprovet som mäter förmågan att skriva med rätt stavning och interpunktion. I de nationella ämnesproven i matematik för årskurs 3 bedömdes mellan 61 och 89 procent av eleverna uppnå kravnivåerna i de olika delproven. Där var det lägst andel som klarade delprovet bråk och huvudräkning. Genomgående uppnådde Svaneholmskolans elever i lägre utsträckning kravnivån i de nationella ämnesproven än genomsnittet i riket, både i svenska och i matematik.

Eftersom Svaneholmskolan inte bedrev verksamhet i årskurs 6 läsåret 2011/12 saknas uppgifter om kunskapsresultaten för de äldre eleverna motsvarande den för årskurs 3. Av skolans betygssammanställning för årskurs 6 avseende höstterminen 2012 framgår dock att 88 procent av eleverna uppnådde minst betyget E i engelska och i idrott och hälsa. I de andra ämnena uppnådde samtliga elever minst betyget E. Skolans egna uppgifter om tidigare års resultat för årskurs 5 visar att måluppfyllelsen genomgående varit 100 procentig i alla ämnen utom svenska, matematik och engelska.

Helhetsbedömning

Svaneholmskolans arbete har resulterat i att de allra flesta eleverna uppnått de kunskapskrav som minst ska uppnås föregående läsår. Men det finns också flera elever som inte når kunskapskraven, framförallt för årskurs 3. Skolan arbetar målmedvetet för att ge eleverna det särskilda stöd som de behöver och de flesta lärare anpassar undervisningen till de elever som har svårigheter i skolarbetet. Dock måste arbetet med att utarbeta åtgärdsprogram förbättras. Tillsynen visar också att skolan inte ger eleverna tillgång till modersmålsundervisning, vilket huvudmannen måste åtgärda. Skolans rektor är väl förtrogen med verksamheten och lärarna beskriver ett närvarande och tydligt pedagogiskt ledarskap. Som ett led i skolenhetens systematiska kvalitetsarbete följer rektor tillsammans med lärare upp och diskuterar elevernas kunskapsresultat på såväl individ som på gruppnivå. Resultatet av det arbetet påverkar sedan lärarnas pedagogiska planering, resursfördelning och satsningar inom skolan. Däremot behöver detta arbete dokumenteras på ett tydligare sätt. Det behövs för att skolans samlade resultat och analys av dessa ska kunna utgöra viktiga underlag för de åtgärder skolan och huvudmannen behöver vidta för att höja skolans måloppfyllelse.

De flesta elever Skolinspektionen träffat vid tillsynen är väl medvetna om kunskapskraven och vad de behöver arbeta med för att utvecklas vidare. Däremot bedömer Skolinspektionen att vissa lärare kan komma längre i sitt arbete med att ge elever som lätt når kunskapskraven ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling. Sammanställningen av de enkäter som Skolinspektionen våren 2012 genomfört med elever, föräldrar och lärare vid Svaneholmskolan visar huvudsakligen på resultat som ligger över genomsnittet för de skolor som ingår i mätperioden¹. Exempelvis indikerar resultatet av föräldraenkäten nöjdhet avseende hur föräldrar och elever upplever att de ges delaktighet i skolans utvecklingsarbete. Att skolan kommit långt i arbetet med att ge eleverna inflytande över utbildningen och skolans övergripande verksamhet bekräftas vid tillsynen. Dock finns det ett par områden inom vilka Svaneholmskolans enkätresultat ligger under genomsnittet. Detta gäller de frågor som berör elevernas upplevelse av studiero under lektionerna och de frågor

¹ Skolenkäten går ut en gång per termin till de skolor som ska tillsynas följande termin. Totalt deltog 884 skolenheter i 35 kommuner inför tillsynen 2013.

som handlar om lärarnas förmåga att ge eleverna stimulans och utmaningar i sitt lärande.

Skolinspektionen pekar i detta beslut på ett antal områden där skolan behöver vidta åtgärder för att förbättra elevernas kunskapsresultat. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Borås kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 6 september 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Bedömning

Borås kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Skolan ska erbjuda eleverna modersmålsundervisning i enlighet med författningarna.

Motivering

Av skollagen framgår att en elev i grundskolan som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i språket om det är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet och om eleven har grundläggande kunskaper i språket. Modersmålsundervisning får anordnas som språkval i grundskolan, som elevens val, inom ramen för skolans val, eller utanför den garanterade undervisningstiden. Enligt skolförordningen är huvudmannen skyldig att anordna modersmålsundervisning i ett språk endast om minst fem elever som ska erbjudas modersmålsundervisning i språket önskar sådan undervisning och det finns en lämplig lärare. Enligt skollagen har en elev i grundskolan rätt till kostnadsfri skolskjuts från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet.

I Svaneholmskolan finns elever som har annat modersmål än svenska, bland annat arabiska, thai, spanska och tyska som är berättigade till modersmålsundervisning. Dock anordnas ingen modersmålsundervisning vid skolan. Vid intervju med rektorn framkommer att det finns flera elever som önskat modersmålsundervisning, men sedan tackat nej till detta på grund av att sådan

undervisning endast erbjuds i Borås centrum som ligger omkring 15 kilometer från skolan. Enligt rektorn har föräldrarna avböjt undervisningen med hänvisning till att de inte har möjlighet att skjutsa sina barn. Eleverna har inte heller erbjudits skolskjuts för att kunna ta sig till modersmålsundervisningen.

Utredningen visar att skolan inte erbjuder eleverna modersmålsundervisning i enlighet med författningarna. Modersmålsundervisning är ett ämne bland andra ämnen som ingår i elevens utbildning. Modersmålsundervisningen utgör en del av elevens skoldag under vilken kommunen har tillsynsansvar för eleven. För de elever som erbjuds modersmålsundervisning träder även skollagens bestämmelser om rätten till skolskjuts in. Av utredningen framgår att kommunen inte har gjort en prövning av de i skollagen angivna förutsättningarna för att bevilja en elev skolskjuts till modersmålsundervisningen. Kommunen och skolan har istället nöjt sig med att elevernas vårdnadshavare tackat nej till modersmålsundervisningen på grund av att de inte kunnat skjutsa eleverna till denna. Kommunen kan därvid i realiteten inte anses ha erbjudit dessa elever modersmålsundervisning. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att åtgärda bristen.

Författning

10 kap. 7 och 32 §§ skollagen och 5 kap. 7-8 §§ skolförordningen

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Borås kommun en anmärkning.

Borås kommun ska vidta åtgärder för att rätta till bristerna och redovisa de vidtagna åtgärderna till Skolinspektionen senast den 6 september 2013.

Undervisning och lärande

Bedömning

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brister inom bedömningsområdet undervisning och lärande.

- Alla lärare ger inte de elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Motivering

Enligt skollagen ska elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Intervjuer med elever visar att det varierar mellan lärarna i Svaneholmskolan i vilken grad de anpassar undervisningen så att alla elever får tillräckliga utmaningar i sitt lärande. Några av de elever som Skolinspektionen intervjuat uttrycker att de sällan ges ledning att gå vidare om de tycker att skolarbetet är enkelt. Istället får de ofta vänta in klasskamraterna, läsa en bok på egen hand eller arbeta med något annat ämne när de blivit klara med en arbetsuppgift. Andra elever beskriver att de visserligen får nya uppgifter, men att dessa sällan har en ökad svårighetsgrad. Eleverna beskriver vidare att de i vissa ämnen får vänta länge, ibland omkring 20 minuter innan de kan få hjälp av läraren att komma vidare. Att skolan kan komma längre när det gäller att utmana eleverna bekräftas av resultatet på den enkät som Skolinspektionen hösten 2012 genomförde med elever i årskurs 5. Svaneholmskolans elever svarade i högre grad kritiskt på de frågor som handlar om att ge stimulans och att utmana eleverna än genomsnittligt. Inom nästan alla andra frågeområden är de mer positiva än genomsnittligt.

Vid intervju med kurator, skolsköterska, skolpsykolog och specialpedagog framkommer att anpassning av undervisningen till elever som har det lätt i skolarbetet är en fråga de sällan diskuterar. Flera av de lärare som intervjuats i samband med tillsynen uttrycker att de inte känner igen bilden av att eleverna inte ges tillräckliga utmaningar i sitt lärande. De beskriver att skolan, bland annat genom arbetet med bedömning för lärande (BFL), kommit långt med att medvetandegöra eleverna om det egna lärandet. Genom bland annat individuella arbetsscheman och matriser anser lärarna att varje elev har möjlighet att utvecklas utifrån var eleven befinner sig. Dock uttrycker vissa lärare att de inom exempelvis matematik föredrar att eleverna arbetar på samma nivå och i samma takt.

Utredningen visar att alla lärare inte ger de elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling. Mot bakgrund av att flera lärare har strategier för att utmana och stimulera eleverna bedömer Skolinspektionen bristen som en mindre allvarlig överträdelse. Huvudmannen tilldelas därmed en anmärkning.

Författning

3 kap. 3 § andra meningen skollagen

Särskilt stöd

Bedömning

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brister inom bedömningsområdet särskilt stöd.

- Rektorn tillser inte att alla åtgärdsprogram anger vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Motivering

I skollagen anges att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn.

Av intervjuer med såväl rektorn som lärare och representanter för elevhälsan framgår att det i Svaneholmskolan finns tydliga rutiner för arbetet med elever i behov av särskilt stöd och att dessa är väl kända. I de fall det upptäcks att en elev har bekymmer i skolarbetet anmäls detta till rektorn som uppdrar åt undervisande lärare att göra en utredning. Därefter upprättas åtgärdsprogram om rektorn inte fattat beslut om att så inte ska ske. Det är i de flesta fall undervisande lärare som skriver åtgärdsprogram, ibland med stöd av specialpedagog.

Skolinspektionen har tagit del av några av de åtgärdsprogram som utarbetats i skolan under höstterminen 2012. I några åtgärdsprogram framgår inte tillräckligt tydligt vilka elevens behov är. Istället innehåller dessa åtgärdsprogram beskrivningar av behoven som är alltför allmänt hållna, såsom att eleven "behöver mycket stöd och hjälp att fokusera på sina uppgifter". Vidare har de flesta åtgärder som beskrivs i åtgärdsprogrammen inte karaktären av särskilt stöd för den enskilde individen. Istället beskrivs framförallt anpassning av ordinarie undervisning och arbetssätt, såsom att eleven ska få sitta långt fram i klassrummet och få individanpassade uppgifter av läraren. Av åtgärdsprogrammen framgår det inte heller hur, utan endast när åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i de åtgärdsprogram som upprättas eftersom åtgärdsprogrammen inte alltid anger elevens behov, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav. Mot bakgrund av att skolan i övrigt har ett fungerande arbete med att upptäcka, utreda och ge särskilt stöd till de elever som är i behov av sådant bedöms dock bristen som en mindre allvarlig överträdelse. Huvudmannen tilldelas därför en anmärkning.

Författning

3 kap. 9 § skollagen

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brister inom bedömningsområdet bedömning och betygssättning.

- Omdömena i de skriftliga individuella utvecklingsplanerna avser inte elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven.
- I de individuella utvecklingsplanerna framgår inte vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.

Motivering

Av skollagen framgår att eleven och elevens vårdnadshavare fortlöpande ska informeras om elevens utveckling. Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i. Den individuella utvecklingsplanen ska även sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.

Av intervjuer med elever, lärare och rektorn framgår att Svaneholmskolan tillämpar "elevledda utvecklingssamtal" från årskurs 3. Inför varje utvecklingssamtal har eleverna i samråd med sina lärare förberett en bildvisning som också utgör elevens individuella utvecklingsplan. Skolinspektionen har tagit del av exempel på sådana individuella utvecklingsplaner liksom av de skriftliga omdömen elever och vårdnadshavare får i samband med utvecklingssamtalet. De skriftliga omdömen som Skolinspektionen tagit del av består av en standardiserad mall där lärarna kryssat i en "prognos" för i vilken mån eleven bedöms uppnå kunskapskraven. I övrigt saknas i de skriftliga omdömena beskrivning av elevens kunskapsutveckling i respektive ämne. Vid intervju med lärarna framkommer att de vid behov kompletterar "kryssen" med muntlig information i samband med utvecklingssamtalet. Dessutom, menar lärarna och rektorn, finns elevernas kunskapsutveckling dokumenterad av eleverna själva i de individuella utvecklingsplanerna. Flertalet mål som eleverna beskriver i sina individuella utvecklingsplaner har dock en otydlig koppling till kunskapskraven och framförallt berörs innehållet i respektive ämne. Dessutom saknas helt beskrivning av skolans insatser för att eleven ska utvecklas. Istället läggs allt ansvar i de individuella utvecklingsplanerna på eleven och hemmet.

Utredningen visar att de skriftliga omdömena i elevens individuella utvecklingsplaner inte ger en beskrivning av elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven. Därutöver framgår av de individuella utvecklingsplanerna

inte vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav. Mot bakgrund av att elever och vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet får muntlig information om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven bedöms dock bristen som en mindre allvarlig överträdelse. Huvudmannen tilldelas därmed en anmärkning.

Författning

10 kap. 13 § skollagen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brister inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektorn ser inte till att kvalitetsarbetet är dokumenterat.

Motivering

Enligt skollagen ska varje skolenhet genomföra ett kvalitetsarbete som består i systematisk och kontinuerlig planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Inriktningen på kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Kvalitetsarbetet ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbetet är dokumenterat. Enligt läroplanen har rektorn ansvar för skolans resultat och för att resultaten följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Av intervju med rektor liksom av de dokument som skolinspektionen tagit del av framgår att rektorn regelbundet följer upp kunskapsresultatsamt planerar och utvecklar verksamheten tillsammans med skolans personal. Lärarna uttrycker att de har god kännedom om sina elevers kunskapsresultat och att de i arbetslaget ofta diskuterar pedagogiska frågor och hur de ska utforma utbildningen för att på bästa sätt möta kraven. Rektorn upplevs av lärarna också vara drivande i skolans utvecklingsarbete. Dock framkommer att lärarnas kännedom om kunskapsresultaten framförallt är inriktad på de egna eleverna och klasserna. Diskussioner om hur elevernas resultat på övergripande nivå utvecklas över tid i olika ämnen har, enligt lärarna, inte förts med personalgruppen.

Planeringen av det kontinuerliga kvalitetsarbetet framgår av Svaneholmskolans "kvalitetskalender" samt av den "pedagogiska grundkalendern". Enligt dessa dokument sammanställs och analyseras kunskapsresultaten i personalgruppen. Dessa analyser ligger sedan till grund för resursfördelning och revidering av

pedagogiska planeringar. Dock framgår inte av de dokument som Skolinspektionen tagit del av i samband med tillsynen hur detta arbete dokumenterats.

Enligt rektorn upprättas i skolan de dokument som huvudmannen Borås kommun efterfrågar. Enligt rektorn har kvalitetsredovisningen, sedan kraven på att upprätta en kvalitetsredovisning försvann, ersatts av ett mindre omfattande dokument där skolorna gör en självskattning av måluppfyllelsen i form av ett kryss. I vissa fall kompletteras kryssen med en kort kommentar. I denna redovisning ingår varken resultaten, eller en beskrivning av de analyser som ligger till grund för utvecklingsarbetet i Svaneholmskolan.

Utredningen visar att rektorn inte ser till att kvalitetsarbetet är dokumenterat. Mot bakgrund av att kvalitetsarbetet i övrigt bedöms som väl fungerande och att det på andra områden, såsom skolans värdegrundsarbete bedrivs ett dokumenterat systematiskt kvalitetsarbete bedöms bristen som en mindre allvarlig överträdelse. Huvudmannen tilldelas därför en anmärkning.

Författning

4 kap. 6 § skollagen

I ärendets slutliga handläggning har även Roland Fallström och Julie Svane deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Hans Larson
Enhetschef

Frida Eek
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med

anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).